

Aan de minister voor Rechtsbescherming

Aan de leden van de vaste commissie voor
Justitie & Veiligheid
van de Eerste en Tweede Kamer

Datum

14 september 2018

Onderwerp

Samen werken aan recht en veiligheid - Rechtspraak in zwaar weer

Geachte heer Dekker,
Geachte leden van de Eerste en Tweede Kamer,

De rechters en officieren van justitie in Nederland maken zich grote zorgen. Het wordt steeds moeilijker om ons werk te doen op het niveau waar de samenleving recht op heeft, mede als gevolg van het financiële zware weer. De rechtspraak als pijler onder de democratische rechtsstaat staat onder druk en dreigt te worden uitgehoid. De Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak deelt met u haar zorgen in deze brief en wil met u werken aan een gezamenlijke vervolgstategie. De strategische agenda van het ministerie van Justitie en Veiligheid, met de passende titel *'Samen werken aan Recht en Veiligheid'*, toont een grote ambitie als het gaat om de Nederlandse rechtspraak. Voor de komende periode wordt als terechte uitdaging gesteld dat er moet worden geïnvesteerd *"in de algemene toegankelijkheid, de responsiviteit en het presterend vermogen van de rechtsstaat, haar instituties en haar professionals zodat burgers rechtvaardigheid daadwerkelijk ervaren."*¹

De Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR), de beroepsvereniging van rechters en officieren van justitie, onderschrijft deze ambitie vanzelfsprekend. De NVvR ervaart een grote maatschappelijke opdracht bij het bevorderen van goede rechtspraak. Wij veronderstellen het een gedeelde opvatting van alle staatsmachten dat goede rechtspraak in een democratische rechtsstaat vereist dat rechters en officieren van justitie goed hun werk moeten kunnen doen. Dat wordt de laatste jaren voor rechters en officieren van justitie steeds moeilijker.

Rechtspraak in zwaar weer

De rechtspraak staat al lange tijd onder druk. Daarbij speelt een veelheid aan issues die bovendien een onderlinge complexe samenhang hebben. Door het nijpende tekort aan rechters en officieren van justitie en hun ondersteuning, hun structurele overbelasting en de gebrekkige ICT-voorzieningen, komt de kwaliteit van onze rechtspraak steeds meer in het gedrang. Ook is de rechtspraak als organisatie in financieel zwaar weer gekomen. De uitblijvende - en te vroeg ingeboekte - baten van het digitaliseringsproject KEI leveren een fikse strop op. Langdurige onzekerheid over de beschikbare middelen heeft bovendien een grote terughoudendheid bij het werven van nieuwe magistraten in de

¹ "Samen werken aan Recht en Veiligheid", december 2017, pagina 19. In de inleiding van dit visiedocument wordt toegelicht dat hieronder ook de professionals van de rechterlijke macht worden verstaan.

hand gewerkt. Er is geen buffer van het eigen vermogen meer. Door de financieringsstructuur ontstaan er structurele tekorten door teruglopende zaaksaantallen. Hierdoor kan moeilijk geïnvesteerd worden in nodige en nieuwe verbeteringen ten behoeve van de kwaliteit van de rechtspraak voor de burgers en andere rechtszoekenden.

Op 21 augustus jl. meldde de Raad voor de rechtspraak dat het financieringstekort van de rechtspraak dit jaar nog forser toeneemt dan de Raad had voorzien, voornamelijk als gevolg van de problemen rondom de ICT. Het is nog maar de vraag of de Raad er voor het nieuwe begrotingsjaar in is geslaagd om voldoende financiële middelen voor de rechtspraak te alloceren. De NVvR voorziet een volgende bezuinigingsronde die een ernstige aantasting van het functioneren van de rechtspraak betekent, met alle gevolgen voor burgers en andere rechtszoekenden van dien. Het noodzakelijke evenwicht tussen de verschillende staatsmachten in onze democratische rechtsstaat maakt echter dat er niet verder op de rechtspraak bezuinigd kan worden.

Voor Nederland is de scheiding der machten een groot goed. De rechtspraak, kwetsbaar door het gebrek aan eigen financiën of wetgevende middelen, moet te allen tijde op de andere machten kunnen blijven rekenen. Dat er bijgesprongen moet worden in tijden van nood mag nooit ter discussie komen te staan. Dit vloeit voort uit de maatschappelijke taak van de overheid om zorg te dragen voor een goed functionerende rechtspraak. Het is dan vervolgens aan die onafhankelijke rechtspraak om zichzelf optimaal in te richten en te besturen, zodat aan die maatschappelijke opdracht kan worden voldaan. Gelet op de situatie en het (financiële) zware weer waarin de rechtspraak verzeild is geraakt, is de rechtspraak daar onvoldoende in geslaagd.

Steun voor gedegen onderzoek, maar dan wel meer dan alleen financieel perspectief

Uiteraard steunt de NVvR de wens van de minister voor Rechtsbescherming en het parlement om goed uit te zoeken hoe een gedeeld verlangen naar een goed functionerende rechtspraak met een digitale werkwijze, tot een financieel drama en een maatschappelijke kwestie is verworden. Tegelijkertijd willen wij er namens alle rechters en officieren van justitie op wijzen dat dit onderzoek niet eendimensionaal, vanuit een financieel perspectief, moet worden verricht. Uiteindelijk is de samenleving het meest gebaat bij kwalitatief hoogwaardige en onafhankelijke uitspraken, waarbij digitalisering een belangrijk middel is, maar geen doel op zich. De voorgenomen doorlichting van de bedrijfsvoering van de rechtspraak, met de mogelijkheid tot het adviseren over kostenreducties door wetswijzigingen, kan leiden tot een té economisch advies aan de wetgever. Dat staat aan goede besluitvorming in de weg, aangezien de rechtsstatelijke en maatschappelijke baten hierdoor onderbelicht worden. Daarmee komt het uitvoeren van de maatschappelijke opdracht van de rechterlijke macht onder druk te staan.

Werken aan de oplossing

De NVvR is van mening dat een deel van de oplossing van de problemen die nu spelen in de rechtspraak, gezocht moet worden in de verbetering van het bestuursmodel. In de huidige structuur bestaat constante onduidelijkheid over belegde verantwoordelijkheden en doorzettingsmacht. Onze achterban ondervindt dit dagelijks. Het wordt ook bij de analyse van de KEI-problematiek als een essentieel verbeterpunt genoemd. Vanwege de maatschappelijke opdracht van de rechtspraak en de verantwoordelijkheid naar de samenleving, vindt de NVvR het van het grootste belang dat er snel duidelijkheid komt over een optimaal bestuursmodel. Inhoudelijk gezegd, landelijke verantwoordelijkheden en innovatie van de rechtspraak zijn hierbij elementaire waarden. De NVvR is als beroepsvereniging een natuurlijke gesprekspartner bij een dergelijke majeure verandering. De vereniging en haar leden voelen een grote verantwoordelijkheid om bij te dragen aan de oplossing. Daarom stellen wij een eigen werkgroep in die oplossingsrichtingen zal formuleren. Gelet op de moeilijke positie van de Raad voor de rechtspraak in deze discussie, biedt de NVvR - nog meer dan

anders - het benodigde draagvlak om te werken aan een toekomstbestendige rechtspraak. De praktijkervaring van onze leden is essentieel bij het verbeteren van de bestaande structuren.

Ten slotte

De veerkracht van de werkvloer, van de magistraten en hun ondersteuning, is niet oneindig. Met grote toewijding zetten zij zich in voor een rechtspraak waar de Nederlandse samenleving recht op heeft. Zij zijn bereid om de schouders eronder te zetten en mee te bewegen met veranderingen, zoals ook steeds aan de orde is geweest in het digitaliseringsproject KEI en zoals ook nu weer het geval zal zijn als het gaat om het oplossen van het besturingsprobleem van hun rechtspraakorganisatie. De leden van de NVvR ervaren dit als hun verantwoordelijkheid als magistraat. Indachtig de ambities van de strategische agenda van het ministerie van Justitie & Veiligheid waarin 'samen werken' terecht een belangrijke plek krijgt, vertrouwt de NVvR erop dat zij de komende periode haar bijdrage kan leveren. Wij nodigen u graag uit voor een vervolgesprek zodat wij onze standpunten en gedachten over oplossingen nader kunnen toelichten.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur van de NVvR,

Geert van Rhee
directeur

